

شیعه و سنی در رابطه با حقیقت غدیر هیچ اختلافی ندارند

یک استاد تاریخ اسلام با تأکید بر اینکه شیعه و سنی در رابطه با حقیقت تابناک غدیر و اهل بیت نبوت هیچ اختلافی ندارند، گفت: اگر روزی دستهای تبهکار خط جعل و تحریف کوتاه شود، کاستی‌های موجود جبران می‌شوند.

یک استاد تاریخ اسلام با تأکید بر اینکه شیعه و سنی در رابطه با حقیقت تابناک غدیر و اهل بیت نبوت هیچ اختلافی ندارند، گفت: اگر روزی دستهای تبهکار خط جعل و تحریف کوتاه شود، کاستی‌های موجود جبران می‌شوند.

به گزارش خبرنگار مهر، شناخت لازم و جامع نسبت به مکتب غدیر و همچنین، درون زایی بنیانهای فطری آن از جمله مواردی است که جامعه و جهان امروز به شدت نیازمند آن است. لازمه این پدیده در گام اول شناخت دقیق بنیان ها و شاخصه های مکتب غدیر است. در آستانه عید سعید غدیر، گفت و گویی با دکتر حشمت الله قنبری، استاد دانشگاه و پژوهشگر تاریخ اسلام انجام داده ایم. وی در این مصاحبه نحوه تولد مولود غدیر را تشریح می کند و از زلف گره خورده گفتمان انقلاب اسلامی با مکتب غدیر سخن می گوید.

*یکی از نقاط عطف تاریخ بدون شک و به زعم علمی تشیع و تسنن رخداد غدیر است. لطفا ابعاد و مختصات مکتب غدیر را بیان کنید و اینکه اساسا چه عواملی دست به دست هم داد تا غدیر متولد شود؟

اطلاق مکتب غدیر به واقعه روز هجدهم ذی الحجه سال دهم هجرت نبوی برمی‌گردد. این واقعه برخاسته از يك فهم درست از آن ماجرای شگفت است، زیرا که غدیر خم نه يك حادثه، بلکه نقطه عطف کمال در رسالت و نبوت حاتم سفرای الهی است. در افکار عمومی، قاطبه پیروان مکتب اهل بیت و بخش بزرگی از شخصیت های تاریخ شناس مسلمان و حتی مستشرقین از اجتماع غدیر خم پس از حجة الوداع با عنوان روز امامت امیرالمومنین علی بن ابیطالب(ع) یاد می کنند؛ اگرچه این دریافت درست از واقعه روز هجدهم ذی الحجه حاصل می شود، اقدام رسول خدا(ص) در سایه اطاعت از امر و فرمان ذات اقدس حق تعالی در اعلی درجه عظمت به انجام رسید.

تنها ابلاغ امر امامت امیرالمومنین(ص) نبود، زیرا امر وصایت و خلافت علی بن ابیطالب(ع) در مقاطع مختلفی از حیات نورانی پیام آور اعظم در نهایت صراحت ابلاغ و اعلام شده بود و بر اساس محکم ترین مصادر تاریخی برای مردمان عرب در عصر رسالت، مخصوصا اصحاب رسول خدا در جانشینی امیرالمومنین هیچ ابهامی باقی نمانده بود، کما اینکه شما در بررسی حوادث تلخ بعد از درگذشت پیامبر اکرم(ص) از هیچ کسی نمی شنوید که مقام و منزلت علی بن ابیطالب و اصلح بودن آن حضرت برای جانشینی فرستاده خدا را انکار کرده باشد.

*پس توجیه پایه گذاران سقیفه و بخشی از پیروان شان در عدم بیعت با حضرت علی(ع) به چه عواملی مربوط می شد؟

توجیه گردانندگان و پیروان مکتب سقیفه این بود که اولاً باید سیاست به قریش و سیادت به بنی هاشم و اهل بیت پیامبر تعلق داشته باشد. ثانیاً علی(ع) در جنگ ها و غزوات جگر پارگان قریش را به قتل رسانده، لذا دل قریش با او صاف نمی شود و ممکن است با او همراهی نکنند، ثالثاً سن علی(ع) از دیگران کمتر است و او اهل شوخی و مزاح است و از این قبیل توجیهاتی که شما می دانید.

*هیچ دلیل عقلانی برای حذف حضرت علی وجود نداشت؟

همانطور که ملاحظه می فرمائید هیچ گونه دلیل قاطع وحیانی و عقلانی برای حذف امیرالمومنین وجود ندارد و هیچ کس صلاحیت آن حضرت را نفی نکرده است، بلکه در چهارچوب تشخیص مصلحت امت اسلامی عده ای به این نتیجه رسیده بودند که فعلا حضور علی بن ابیطالب بر مسند خلافت و رهبری جامعه اسلامی به مصلحت نیست! بنده هم در صدد مناقشه و چالش با آن ادراکات نیستم، ولی منظور من این است که در حقانیت امر امامت و ولایت حضرت علی(ع) ابهام و تردیدی وجود نداشت. ماجرای غدیر خم پس از طی يك فرآیند مقدماتی بسیار مهمی به ظهور رسید که بدون واکاوی آن فرآیند نمی توان به دامنه عظمت و فضیلت غدیر و صاحب غدیر نزدیک شد.

بخش مهم آن مقدمه تنها حج پیامبر اکرم و مهمترین حج تاریخ انبیاء یعنی حجة الوداع خاتم الانبیا است، که من ناچار هستم بسیار کم و کوتاه از آن سخن بگویم. بعد از اینکه رسول خدا از مدینه حرکت کردند و آداب و مناسک حج را به امت اسلامی

آموختند و پس از انجام اعمال تمتع برای اقامه حج وارد سرزمین عرفات شدند. در روز عرفه و روز عید قربان و روز پایانی اعمال منا آن حضرت در خطبه های معروف و مهمی که در کتاب های معتبر اسلامی ضبط و ثبت شده است - یعقوبی در جلد دوم تاریخ خود صفحه ۲۰۹ و با کمی اختلاف در عبارات عبدالرحمن سیوطی در جلد سوم تفسیر در المنثور صفحه ۲۳۴ و احمد حنبل در جلد ۵ مسند خود صفحه ۷۲ و در تعداد زیادی از کتابهای معتبر اسلامی - فرمودند: «لا ترجعوا بعدی کفاراً مصلین یملك بعضکم رقاب بعض / پس از رحلت من به کفر برنگردید، که گمراه کنندگان بندگان خدا خواهید بود، و مبادا بعضی از شما بر بعضی دیگر ادعای سلطنت و سیطره داشته باشید.»

«انی قد خلفت فیکم ما ان تمسکتکم به لن تضلوا: کتاب الله و عترتی اهل بیتی. من در میان شما دو چیز را به امانت می گذارم که اگر به آن ها متمسک شدید هرگز گمراه نخواهید شد؛ یکی کتاب خدا، و دیگری عترت و اهل بیت من.» سپس فرمودند: «الا هل بلغت؟! آیا من این حقیقت را به شما ابلاغ کردم؟!» هنگامی که مردم سوال پیغمبر را تصدیق کردند آن حضرت فرمود: «اللهم اشهد!»

خدایا تو شاهد باش و در ادامه فرمودند: «انکم مسؤلون، فلیبلغ الشاهد منکم الغائب، همه شما مسئول هستید و هر حضری این پیغام را به غائبین برساند.» یعنی هر مسلمانی که فهمید وظیفه دارد این حقیقت مهم الهی را که قرآن و اهل بیت پیامبر حقایقی واحد و تفکیک ناپذیر هستند را ابلاغ نماید.

رسول خدا همه این اقدامات را انجام داد اما قلب الهی او آرامش پیدا نکرد تا اینکه حج خاتمه یافت و به دستور آن حضرت همه حاضران حتی اهالی مکه به استثناء آنان که به لحاظ شرعی عذر داشتند می بایست مکه را در همراهی با ایشان ترک می کردند. من معتقدم مردم از ابتدای حجة الوداع مبهوت رفتار رسول خدا بودند تا اینکه موبه رسول خدا در حالی که بالغ بر 110 هزار تن او را همراهی می کردند وحی الهی نازل گردید و امر الهی را ابلاغ کرد.

خود پیامبر در خطبه غدیر فرمود: «فأوحی إلی: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ - فِي عَلِيٍّ يَعْنِي فِي الْخِلاَفَةِ لِعَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ - وَإِنْ لَمْ تَقْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ» ایشان بعد از این ابلاغ فرمودند: من هیچ گاه در ابلاغ اوامر الهی کوتاهی نکرده ام اما در رابطه با این امر، جبرئیل سه مرتبه بر من فرود آمد و از سوی پروردگار فرمان آورد که در این مکان قیام کنم و به هر سفید و سیاهی اعلام کنم که علی بن ابی طالب برادر، وصی و جانشین من در میان امت و امام پس از من است. جایگاه او نسبت به من، به سان هارون نسبت به موسی است، با این تفاوت که بعد از من پیامبری مبعوث نخواهد شد و پس از خدا و رسول خدا این علی صاحب اختیار شماست. من از جبرئیل درخواست کردم تا از خداوند بخواهد مرا در ابلاغ این فرمان معاف دارد.

*این درخواست پیامبر با علم به چه دلایل و مواردی مطرح شد؟

پیامبر اکرم به عنوان معصوم از دسیسه منافقین مطلع بود. ایشان فرمودند: برای اینکه من علم دارم به اینکه تعداد متقین شما کم و منافقین تان فراوان است و از دسیسه ملامت گران و مکر مسخره کنندگان اسلام بیمناک هستم. نکته بسیار مهمی است. مردم در کنار پیغمبر اکرم نیز از این نوع بیچاره گی ها و مفسده کاری ها و ولایت گریزی ها در امان نبودند، اما خداوند متعال در جواب فرمود: «وَإِنْ لَمْ تَقْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ.»

روز غدیر امر امامت حضرت علی علیه السلام بود، اما موارث انبیاء نیز به امیرالمومنین تحویل شد. روز امامت بود، اما رونمایی از چهره جریان های برانداز ضد توحید نیز در همین روز انجام شد. از غدیر و حقیقت تابناک غدیر پاسداری نشد، لذا لباس ذلت بر قامت مسلمان پوشانده شد و همه این مصایب و بلاهایی را که شما در تاریخ اسلام خوانده اید و در روزگار خودمان می بینید بر سرمسلمان فرو ریخت.

*در دنیای معاصر نیز، نهضت و گفتمانی به نام جمهوری اسلامی درصدد پیمودن مسیر طراحی شده الهی غدیر بود. پیوند انقلاب اسلامی با شاخصه های غدیر، پیوندی ناگسستنی است و این مهم ریشه در بنیان های فکری و اعتقادی جامعه مسلمان در جمهوری اسلامی دارد. اساساً مشابهت های عیان و نهان مکتب غدیر و شاخصه های گفتمان انقلاب اسلامی را در چه مواردی می دانید؟

به نکته ظریفی اشاره کردید. اصولاً انقلاب اسلامی برخاسته از آموزه های غنی و سرشار مکتب اهل بیت است و هنگامی که پیوند ملت بزرگ ایران بر پایه مبانی تربیتی و هدایتی قرآن و اهل بیت با مرجعیت دینی گره خورد و حضرت امام خمینی رحمت الله علیه به عنوان محور انسجام و اراده ملت نهضت اسلامی خود را آغاز کرد، به طور طبیعی حرکت مردم در راستای جنس و مکتب غدیر گام برداشت. از برکات مکتب غدیر بر ملت ما انقلاب اسلامی بود، انقلابی که در عصر سلطه استکبار و

تحقیق ملت ها و دولت ها کشور ایران را از يك کشور ضعیف تحقیر شده وابسته به يك کشور مستقل، دارای اراده و اثرگذار منطقه ای و بین المللی تبدیل کرد.

هیچ کس در زیر سقف این آسمان وجود ندارد که از شرافت انسانی برخوردار باشد، مکتب اهل بیت را بشناسد و امام خمینی را به عنوان امام در جایگاه ولایت و رهبری جامعه اسلام، از جنس و پیرو امامت امیرالمومنین و عترت طاهره نشناسد. توجه داشته باشید، بنده در مقام مقایسه نفس امام خمینی با نفس امیرالمومنین و اهل بیت رسالت نیستم، خداوند متعال آن گوهرهای بی تکرار را از نور خود و به صورت نوری واحد آفرید و همانندی به جز خود آن ها برایشان وجود ندارد، اما در جایگاه رهبری و امامت امت، امام معصوم و غیر معصوم به عنوان ائمه حق، دارای تکلیف واحد هستند، آن ها باید اقامه کننده امر و نهی الهی و اجرا کننده کتاب خدا و مقررات الهی باشند، لذا ما پیامبر اکرم صل الله علیه و اهل بیت پاک او را از طریق سنت ها و سیره و روش های آنان می شناسیم و به معرفت دسترسی پیدا می کنیم، وگرنه معرفت پیدا کردن به حقیقت باطنی و گوهر وجودی آن ها که برای بندگان قابل تحقق نیست.

اما باید این نکته را یادآور شد که این سنت و روش ها برای عمل کردن است و آن ها به عنوان اسوه حسنه قرآنی مدل و رسم الخط زندگی اولاد مومن آدم در زندگی دنیوی به حساب می آیند. «لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ» به همین دلیل در شئون حکومت و برای تولیت مردم و اقامه امر خدا میان امام معصوم و غیرمعصوم تفاوتی نیست، درست همانطوری که بین امام حق و امام باطل نمی توان جمع پذیری صورت داد، ائمه حق نیز جدا شدنی نیستند، و همین معرفت بزرگ است که شما عالی ترین مضامین در رابطه با اهل بیت عصمت و طهارت را از بیان و کلام سلسه مبارکه مرجعیت شیعه و ممتازترین این مضامین را از بیان حضرت امام خمینی و ولی امر حاضر مسلمین شنیده اید و شاهد بوده اید.

الحمد لله علیرغم مشکلات و نارسائی هایی که در بخش های حتی رکنی نظام مشاهده می شود، زمام نظام اسلامی ایران در اختیار شخصیت هایی بوده و هست که با مکتب غدیر و صاحب غدیر پیوندی ناگسستنی دارند و به همین علت است که با لطف خداوند متعال اتحاد و انسجام مردم ایران همچنان مستحکم باقی مانده است.

*منابع و بخش اعظمی از بزرگان اهل سنت نسبت به واقعه غدیر در راستای حقایق و منطبق بر اعتقادات شیعیان گام برداشته اند اما در مجموع اشتراکات و اختلافات شیعیان و اهل تسنن را در قرائت از غدیر در چه مواردی پر رنگ می بینید؟

بنده معتقدم شیعه و سنی در رابطه با حقیقت تابناک غدیر و اهل بیت نبوت هیچ اختلافی ندارند و اگر روزی دست های تبهار خط جعل و تحریف، و همچنین افراد و جریان های وابسته ضد توحید از سر امت اسلامی کوتاه شود، میان مذاهب اسلامی نه تنها اختلافی باقی نخواهد ماند، بلکه امت اسلام به منزله نفس واحد این فرصت را پیدا خواهد کرد که قصور و کاستی ها و جفایی را که نسبت به پیام آور اعظم الهی مرتکب شده است، جبران کند. شما مطمئن باشید این فرصت به وجود خواهد آمد و در روزی که خیلی دور و دیر نیست آتش افروزان تفرقه افشا و رسوا خواهند شد.

گفت و گو از: میثم آخوندی